

OSVRTI

EUHARISTIJSKI ODGOJ I KATEHEZA O EUHARISTIJU U SUVREMENOJ SLOVENSKOJ CRKVI

Vinko Kobal

UVOD

U godini euharistije, koju je proglasila Crkva u Sloveniji, postavljaju nam se neka pitanja u vezi s odgojem i katehezom, koja nas usmjeruje prema euharistiji. Odgajaju nas svi stavovi i sva djela koja kršćanska zajednica čini zbog euharistije. Zato se sad pitamo: Nije li se možda odnos naših vjernika dobrano ohladio upravo u odnosu prema euharistiji u posljednjim desetljećima, posebno ako usporedimo sadašnje stanje s prošlošću koja još živi u nekim običajima i stavovima? Nisu li pokoncilske liturgijske reforme u odnosu prema euharistiji nekako porijedile vjernike pa čak i svećenike? Nije li euharistijski misterij postao našem prosječnom vjerniku još više tuđ i dalek? Nisu li sredstva javnog izvješćivanja svojim utjecajem duboko prodrla u mentalitet našeg kršćanina i umrtvila njegovu sposobnost za male, sitne i neuočljive stvari, kakve su upravo slike u kojima je obavijena naša središnja tajna? Kako je sa čašćenjem Presvetog po našim župama? Što je sa procesijama koje su nekad bile kao neka praktična kateheza? Što bi bilo s kongresima, kao što je bio onaj zbog kojeg su se biskupi odlučili za tu euharistijsku godinu? Kakvi bi oblici bili danas najuspješniji za oživljavanje vjere i našeg odnosa prema euharistiji? No najvažnije pitanje jest ono koje se odnosi na odgojne napore i pokušaja-

je kateheze u obiteljima, kod osnovnoškolskog vjeronauka i kod zajednica mladih? Kakvi su plodovi pripreme na prvu pričest? Kamo usmjeriti naše buduće napore?

U ovim danima morali bismo potražiti odgovore na ta i slična pitanja. Najprije je potrebno istražiti stvarno stanje, raspliniti neke utvare i rasčlaniti ustaljena i općenita mišljenja koja izmiču zdravoj kritici. I, ujedno, kako se otvoriti prvotnoj poruci spasenja koja u euharistijskom otajstvu unosi životni sok i oduševljeno poštovanje. Naša je prošlost, s obzirom na to, bila zaista bogata, ali nam ne može osigurati zdravu, sočnu, vjersko-kulturnu budućnost.

I. STANJE EUHARISTIJSKIH POBOŽNOSTI KOD NAS

Kad pregledavamo stanje moramo najprije uzeti u obzir sociološke značajke pojedinih područja, koja pokazuju različiti odnos prema euharistijskom otajstvu.

1. Najprije područja koja su već snažno vezana uz vjersku tradiciju. To su trgovi i mjesta, odnosno župe, gdje su euharistijska svetkovanja sačuvala odnose vjernika u poštovanju prema tom otajstvu te nude viđenje istinskog oduševljenja. To su rezervati zvanja i dobrih obitelji.

2. Područja s izrazitim prodorom potrošačkih odnosa: industrijski centri, turistički i ob-

rtnički razvijena provincija, gdje se na silu nametnula izvanjska kultura, bez pravih vrijednosti. Spomen na kršćanske vrednote još smije ovdje živjeti, ali ne smije uznemirivati prevladavajuće mnijenje. Tu caruju kompromisi između tradicije i suvremene sebičnosti. Tko ovdje čuva vrednote, koje su tijesno povezane s euharistijom ne može to zagovarati i naglašavati u javnosti. To je područje malograđanske gospode, koja je u našem narodu postala većinska.

3. Gradska područja. Tu su ljudi sve više osamljeni i stoga se među njima pojavljuje prilična težnja za zajednicama, da se izvuku iz osamljenosti i nađu nešto topline. Ljudi koji su se udaljili od nekadašnjih vrednota potražili su utočište izvan gradske rastresenosti, u prozračnijim prigradskim područjima. Župe u našim gradovima sa starom tradicijom imaju neku jezgru, gdje se euharistijski život još može čuvati, dok župe u novim gradskim predjelima ili naseljima, još su uvijek više spavaonice i blagovaonice, negoli cjelovit prostor za međuljudske odnose. Odgoj za više vrednote, kakve su upravo vrednote euharistijskog otajstva ovdje je prilično težak i mora biti dugoročan.

Tamo nema izvanjskih manifestacija, ali su jaki euharistijski trenuci, koji moraju probuditi svijest i odgajati za poštovanje, za osjećaj tajne, divljenje te oduševljenje za nematerijalne vrednote.

4. Formirane vjerske zajednice. To su redovničke i samostanske obitelji, vjerski zavodi i središta duhovne obnove. Tu su mogući uzorci za euharistijski život, za obnovljenu pokretljivost i na širim pastoralnim područjima. Mogući su, ali još nisu posvuda stvarno ostvareni, jer se još rado čuvaju okoštani, beživotni oblici euharistijskog života. Ovdje bi mogli nastati stvarni duhovni poticaji. Kod njih je velika odgovornost za obnovljeni odgoj i katehezu cijelog naroda. Zastarjeli uzorci i pogledi sve to sprečavaju. Istinska obnova liturgijskog života i vrednovanje pokoncilskih naglasaka za čašćenje euharistije, mogli bi u redovničkim i samostanskim zajednicama dobiti snažne poticaje. U crkvenoj povijesti ima više takvih rječitih primjera. Velike obnove započinjale su u njima. Usporedo s tom obnovom, odgajaju se stvarne

kršćanske osobnosti.

Vanjski oblici čašćenja euharistije

1. Držanja u misnom bogoslužju mnogošto reknu. U nekim crkvama žene su zauzele sva ključna mjesta, a muškarci su ostali otraga i većinom stoje. To nije lako promijeniti. Tko stoji, često ostavlja dojam da ga stvar nije zahvatila, jer šeta, ogledava se i vlada se nestrpljivo. I sudjelovanje u pričesti je za mnoge očit znak: najprije puno djece, zatim žene, a zatim tek tu i tamo nekoliko muškaraca i mladića. Slučajni posjetitelj takvog bogoslužja steći će dojam, da je to ipak samo ženska i dječja stvar. Prije nekoliko godina dogodilo mi se ovo: Mladi muž, moj poznanik, došao mi je u posjet pola sata prije nedjeljne mise i predstavio mi svoju ženu koja je bila muslimanka, ali je željela što god više saznati o vjeri svoga muža i vjerskim običajima sredine u kojoj je namjeravala živjeti. Za razgovor nije bilo vremena, jer sam trebao poći u crkvu. Pozvao sam ih na misu, a svom znancu sam napomenuo neka joj usput pokuša objasniti što bude potrebno. Tako je prvi puta išla na misu. Ništa nije znala ni o izgledu prostora, u koji ju je muž poveo, a još manje o toku obreda, kojem je išla ususret. Poslije mise pozvao sam je u župni ured da mirno porazgovaramo o njezinim dojmovima. Bila je odmah spremna: „Vi ste mi rekli, da kao kršćani dolazite na misu zato, da se zahvalite te da mirno i u zadovoljstvu proslavite svoj susret s Bogom. Ali ja na tim licima nisam vidjela nikakve posebne sreće i zadovoljstva, posebno ne kod onih otraga, gdje smo bili nas dvoje. Najviše me je pogodilo, kad sam i ja htjela u red za onom djecom i ženama, koji su pristupali svećeniku, da prime onaj bijeli kruh. Muž me uhvatio za ruku, povukao natrag i rekao mi: 'Ne, nikamo!' A ja mu rekoh: 'Čini mi se, da bih ja mogla ići, a vi muškarci vjerojatno ne smijete, jer nema nijednog u redu.'”

Pitam se, koliko je možda takvih slučajnih posjetitelja naših nedjeljnih misa, koji će na licima sudionika opaziti samo dosadu i nestrpljivost, ponajprije pak odsutnost.

I drugo karakteristično vladanje može otkriti netko, koji me jednom upitao, je li nama

svećenicima naređeno da se kod obavljanja svojih obreda moramo tako oblačiti i držati tako ukočeno. Zašto se ne držimo u stavu poštovanja i s prijaznim izrazom na licu?

Nedavno mi je 12-godišnji dječak pripovijedao o svojoj starijoj susjedi iz naselja novih zgrada, kad je prvi put išla na ponoćku. Rekla mu je, da je bila razočarana, jer se obukla u svečanu, bolju haljinu, očekujući da će vjerni ljudi u toj jedinstvenoj prilici usred noći i izvana pokazati poštovanje prema toj blagdanskoj žrtvi u spomen Kristova rođenja. Mislila je da je ispala čudna u crkvi, jer su ljudi bili u bundama i površno obučeni u svagdanja odijela. Pogođen je bio i dječak, koji također nije baš često bio na misi, ali je očekivao da će naići na svečano raspoloženje, u skladu s pripravom na Božić. Činilo mu se da su obredi, čitanja, molitve i pjesme u nerazmjeru s vanjskom prisutnošću vjernika.

Prevelika prisnost u euharistijskom otajstvu brzo se može pretvoriti u svagdašnjost. Na žalost pak, mi, koji smo često u kontaktu s tim misterijem ne osjećamo, koliko smo već ušli u rutinsko i površno vladanje. Euharistija je misterij, u koji vjernike treba uvijek iznova uvoditi i odgojiti ih za svečanije, ali nipošto ne za već gotovo držanje. To posebno vrijedi za djecu i mlade. Nije tako davno kad smo se u koncilskim reformama oslobodili baroknog balasta u obredu i u cijeloj strukturi euharistijskog štovanja, a već smo otišli preko granice koje dopušta blizina otajstva. Najosjetljiviji, kulturno bogati ljudi, koji iako žive više na rubu našeg vjerskog načina izražavanja, očekuju od nas mnogo više zauzetosti, poštovanja i dostojnog vladanja koje odgovara otajstvenom, odnosno Svetom. Mnogi su vjerojatno još udaljeni od neposrednog sudjelovanja u euharistijskom štovanju i pričesti zato, jer ih naše vladanje ne uvjerava niti nudi dovoljno jakih dokaza za vjerovanje u to otajstvo. Vjerojatno smo previše ukočeni i ujedno previše samorazumljivo domaći, a premalo potreseni od te blizine i na nju previše naviknuti.

Barokna značajka našeg euharistijskog štovanja očita je i iz odjeće, pokaznica, obrednih tekstova, poruka, kretnji, a najviše iz euharistijskih pjesama. Ono što smo posljednjih godi-

na dobili u ruke nanovo prerađeno, nije bilo plod obnovljenog iskustva kršćanske zajednice, nego usiljeno. Osviješćeni pojedinci koji nisu neposredno zahvaćeni u svakodnevnom životu vjerskih zajednica, ne mogu početi pravim žicama, jer nedostaje konkretnog iskustva, koje je kod takvih obnoviteljskih zahvata veoma potrebno.

Katkad imamo dojam da se barokni stil u cjelini spojio s našim odnosom prema euharistiji. Svijest Kristove prisutnosti, odnosno vjera u nju, ne bi smjela biti ograničena tek na određene trenutke i obrede. Nekad su posjeti crkvi bili nešto što se često preporučivalo, pa i odgoj i kateheza u tom pravcu bili su redoviti. U društvu se pojavljuje sve veća potreba za tišinom i sabranošću. Činjenicu Kristove prisutnosti u sakramentu euharistije, moramo mi kršćani danas iskoristiti, jer se potreba za sabranošću javlja i u drugim vjerskim gibanjima.

Koncilaska reforma nas je našla usred traženja novih oblika liturgije. Kad se pojavilo liturgijsko rješenje već smo pročišćavali misu od raznih molitvenih dodataka, pjesama i ponavljanih obrazaca. Kad se konačno svećenik okrenuo narodu i progovorio mu u domaćem jeziku, bili smo najprije potreseni i preuzetni. Izenada nas se dotaklo sveto i progovorilo nam u našem jeziku. Kao da je to bio dodir srca. Potom smo se pomalo tako udomaćili, da smo se udaljili od nekadašnjeg odnosa poštovanja. Sniženi tonovi bogoslužja približili su sveto narodu te su ga ujedno i opasno obezvrijedili.

Tu i tamo pojavljuje se potreba za preinačenim odnosom prema euharistiji. Za mnoge je euharistija izazov koji sili najnemirnije tražitelje da prekinu veze s nekadašnjim barokom. Euharistija unosi u naš život zaboravljene vrednote. Na hodočašću mladih, 7. prosinca 1985. u Portorožu, mnogi su od nas bili svjedoci neobičnog štovanja Presvetog, koje su priredili mladi s obalnog područja. Počeli su s odgovarajućim uvodom u crkvi. Na to je biskup nosio Presveto u pratnji samo jednog svećenika, na početku povorke iz crkve u dvorište, gdje ga je postavio na vrlo jednostavan oltar, a ostali su se razvrstali u široki krug u potpunoj tišini. S vremena na vrijeme tišinu je prekidao glas iz zvučnika i iz-

nosio kratke misli za razmišljanje. Malo zatim, iznenada smo čuli poklik: „Gool!” Zatim opet tišina, glas predvoditelja ubrzo je dodao: „Sto-tinu tisuća očiju prati loptu u mrežu. Sav stadi-odio je kao zanijemio.” Drugi glas nadodaje na to: „Mi smo pak svoje oči uprli u hostiju, u kojoj si pred nama ti, Kriste!” Neobičan stil štovanja, bio je za mlade vrlo upečatljiv i po-ticajan.

Euharistija izaziva misaonost suvremenog čovjeka, posize u njegovu samosvijest, koja je u novije doba uzdrmana, predlaže mu novo drža-nje, jer se sukobljava s njegovim očajem i stra-hom. U ranjene živce našeg društva može uni-jeti sokove svežeg optimizma.

Kad su ljetos na teološkom tečaju u Ljublja-ni obrađivali problem svetog, razni predavači morali su stupiti u blizinu područja koje se dodiruje s otajstvom euharistije. No, nitko od njih nije se izričito dotaknuo tog misterija. Go-vorili su o mnogočemu, što bi moglo izazvati razmišljanje i probleme u odnosu prema euharistiji. Ne znam, je li to tabu tema koje se kulturni djelatnici nerado dotiču, ili je možda već tako razrađena, da nije više tajna te o njoj ne treba više govoriti, jer ne donosi nikakvih proble-ma.

Na razini intelektualaca i onih koji su no-sioci novih naglasaka u kulturi, ta odsutnost pi-tanja na tom području mora nas zabrinuti. Otkud ta pojava?

Euharistija može pokrenuti stavove koji su u zadnje doba sve bliži čovjeku: očekivanje mi-losti i naklonosti Apsolutnog, osjećaj Veličanstvenog, poštovanje Neizrecivog, zahvalnost pred prisutnošću Božjom, poštovanje prema naravnim dobrima koja su znak nadnaravnog svi-jeta.

2. Čini. Cjelodnevno čašćenje Presvetog, od-nosno ure klanjanja. Nekad su to bili snažni dani župskog života. Kateheza se morala pri-premati na njih i iz njih proizlaziti. Ponegdje je to još uvijek uređeno ili raspoređeno u razne nedjelje. Svećenike više brine odjek na te obi-čaje kod običnih vjernika, posebno u obitelj-skom krugu, ali i kod djece i mladeži. Teško-će nastaju i s tekstovima za te ure klanjanja, jer brzo zastare. Oni kojima takvi tekstovi dođu prvi put u ruke, brzo osjete zastarjelost takvog

teksta, a njihova zapažanja mogu postati ko-risna za obnovu takvih pomagala. Posebna pažnja bila bi potrebna za uru klanjanja na Veliki četvrtak. Za tu zgodu nemamo prikladnih tek-stova. Neki si pomažu odlomcima Svetog pis-ma, drugi raznim citatima naših pisaca, ali naj-više je uobičajena molitva Svete krunice. Upra-vo za taj dan morali bismo pripremiti posebno dobre tekstove molitve. Poznato nam je kako je bilo do sada. Na župama je većinom prevladala težnja, da se te ure klanjanja svedu na onaj mi-nimum, kojeg propisuju bogoslužna pravila Svetog trodnevlja.

Štovanje euharistijskog otajstva sa značajnim naglascima koje Crkva želi dati tim večernjim satima klanjanja, ne smije se oslanjati na duhu minimalizma, nego na čisto drugačijem duhu darovanja i raspoloživosti. Ovdje nam nedo-staje liturgijsko euharistijski odgoj kojeg će tre-bati prenižeti u sva godišta katekizma. Tamo gdje su u župi prisutne redovničke zajednice, moraju zahtjeve svoje duhovnosti više prilago-diti potrebama župa. Upravo te zajednice mogu običnim vjernicima dati osjetiti kako treba mo-liti i kakvo ih vladanje mora voditi u klanjanju. Potreban je veliki napor za razumijevanje stvar-nih potreba, ali i sluh da pronađemo prikladne izraze euharistijskog štovanja. „Pobožna drža-nja” koja su nekad bila u običaju, već unaprijed odbijaju istinskog tražitelja molitvenih izraza.

Procesije s Presvetim. Procesije su djelomice još u običaju po župama na Tjelovo, na Uskrsno jutro ili večer, na župni blagdan i u još nekim prilikama. Mnogokoji župnik je već s ljutnjom i žalošću uvidio, neposredno pred početak takve procesije, da nema muškaraca ni mladića, koji bi nosili najpotrebnije, što spada u procesiju: nebo, barjak, svijećnjake i drugo. Jer su očuvali lijepi običaj, da ukrase put po kojem ide procesija, dogodi se, da zjape praznine. Nekoliko novih kuća s novim doseljenicima unese nemir i nezadovoljstvo među ostale, dosad vjerne vjer-nike.

Postavlja se pitanje, čime nadoknaditi procesije, koje su bile stvarni vanjski izraz vjere u euharistiju i ujedno poticaj za nju. Kad je nužno to napustiti, a kad bi se trebalo ponovo uve-sti? Kakve bi naglaske trebalo dati kakvim većim euharistijskim manifestacijama, koje

bismo htjeli prirediti? Kakav bi odgojni i katehetski cilj one imale?

Posjeti Presvetome. Kateheza, koja bi uzimala u obzir mogućnost posjeta Presvetom, morat će postaviti čvrste temelje za osobnu vjeru. Posebno duboke doživljaje može pustiti takav posjet mirnom popodnevnu s bakom ili s kim drugim. Nekoliko puta sam već čuo mlade ateiste, koji su mi s poštovanjem pripovijedali o takvim posjetima crkvama. Katkad se taj doživljaj promijenio u početak puta prema vjeri.

Primanje svete pričesti. U pastoralnoj statistici nalazi se rubrika o broju pričesti u župi. Često puta svećenike uznemiri česta pričest nekih, koji su praksu ispovijedanja već skoro napustili. Što bi s obzirom na to trebalo učiniti, a nismo učinili? Gdje je u katehezi praznina, koja postaje povod za to? Natrag na jansenističku praksu više ne možemo. Za to je već bilo učinjeno previše koraka da bi se u kršćanima probudilo prvotno pouzdanje u euharistiju.

Blagoslovi s Presvetim. U nedjeljnim popodnevima ponegdje su u običaju popodnevna bogoslužja. Danas se zaključuju s blagoslovom. Nekad su to bili pravi katehetski satovi za odrasle, koji su završavali molitvom i klanjanjem Presvetom. Danas je sudjelovanje neznatno, no molitveno raspoloženje može biti istinsko i bogato. Nekad je Presveto kao ukras. Nije ipak rečeno da uz primjernu katehezu ne bi mogli to opet rehabilitirati.

II. STANJE EUHARISTIJSKE KATEHEZE I UVOĐENJE U EUHARISTIJSKI ŽIVOT

a) Prvi korak prema euharistijskom otajstvu doživi naše dijete iz vjerničke obitelji, pitanjem koje postavlja prilikom dolaska u crkvu: „Čemu ono svjetlo kod vratašca?“ Kao što sam već spomenuo, možda se to dogodilo usput, ali u nečemu to je značajno pitanje u vjerskom životu djeteta i mladog čovjeka. Majke, bake, pa i očevi, braća i sestre mogu tu početi poglavlje o euharistijskom otajstvu i životu po njemu. Kasnije će se to produbiti u predškolskoj katehezi i prilikom prve svete pričesti.

b) Drugi korak je predškolska kateheza. Kad dijete stupi s drugim vršnjacima u crkvu i uči poklekivati, biti tiho i s dužnim poštovanjem,

nađe se usred iskustva, koje je dublje od svakog govornog obrazloženja. Što sazna iz raznih kretanja i čina, postaje razumljivije od obrazloženja na satu vjeronauka. Vjeronaučni sat često je tek nastava, dok ovo drugo su prihvatljive stvari uz koje se mnogošto može doživjeti pa i reći. U takvim prilikama dijete može popraviti negativne dojmove koje je steklo kod rastresenog ili površnog poklekivanja, držanja ili vladanja roditelja, starijih pa i ostalih vjernika koje je usput zapazilo.

c) Treći korak je priprava na svetu pričest. Najprije poslušaj udaljenije nagovještaje na svetu pričest, ako bude kako treba! Poslije se ti nagovještaji ponavljaju sve intenzivnije. Pričest bi trebala dakle biti neka nagrada za njegovu marljivost. Istodobno, počnu i brige i razgovori o svečanosti, o odijelu i ostalome, što djetetu približava pričest kao privođenje značajnog i velikog događaja. Tu se postavlja pitanje, kad dijete pustiti na svetu pričest, kakve razloge treba ovdje uzeti u obzir. Ponegdje se praksa prve pričesti u drugom razredu već uvriježila, a drugdje su ostale brojne nedoumice.

Zanimljivo je da se u razdoblju samo jedne generacije promijene zahtjevi i potrebe. Još nedavno smo silili na vjeronauk i pričest što ranije, a poslije smo se te rane pričesti gotovo prestrašili, zbog česte nezrelosti onih koji je primaju. Ustanovili smo, da smo se odnosili previše paušalno, jer je baš ovdje potrebno individualno prosuđivanje i odluka u suglasnosti s društvenim stanjem obitelji.

Obitelj se, naime, izmijenila, stil života je pod snažnim utjecajem društvenih sredstava priopćivanja, postao drugačiji.

d) Neposredna priprema na prvu pričest trebala bi dati posljednji pečat djetetovoj vjeri u euharistiju. Katehete imaju za tu priliku 18 lekcija na raspolaganju. Preko njih bi dijete trebalo pripremiti na prvu pričest. U tim lekcijama je uvođenje u euharistiju povezano s uvođenjem u sakrament ispovijedi. Budući da se ta neposredna priprema na pričest obavlja tri ili četiri mjeseca zaredom, stvori raspoloženje isčekivanja i napetosti. Kad sam ispitivao zaručnike o dojmovima njihove prve pričesti nisu znali puno reći. Ali s obzirom na vjerski doživljaj, reklo se da im se čini da ne bi mogli na nj priseći.

Sam dan prve pričesti je za dijete neka svojevrsna eksplozija svijetlećih raketa na nebu njegova djetinjstva. Na krhku djetetovu dušu tad navale s odjećom, poslasticama, cvijećem, fotografijama, pa i s darovima i posjetima rodbine. Sve to dopušta nekoliko pukotina za svećenikov vjerski navještaj, koji je tako potisnut u kut.

Jedna djevojka mi je usred najtežih vjerskih sumnji, deset godina poslije prve pričesti, napisala u pismu: „Kad sam ih promatrala u prvopričesničkoj povorci pitala sam se: 'Hoće li moći breme tog velikog otajstva kojem idu ususret preuzeti na sebe? Zašto im odrasli to nameću?' Ja za sebe znam, da je to vrlo daleko od mene!”

Tradicionalna sredina sačuvala je svoj utjecaj na prvopričesničku svečanost i u potrošačkim industrijskim područjima, kao i u izrazito seoskim da podmetne djetetu svoje različite želje i očekivanja: odrasli se tom prilikom ponovno susretnu u obiteljskom krugu, župa od te svečanosti računa da će privući nešto rubnih, prije svega očeva i majki u toplu blizinu euharistijskog otajstva. To je prilika da ih opet duhovno osvijestimo. Mi u Sloveniji smo nekako izbjegli karikiranje prve pričesti s raznim dodacima, ali unatoč tome poželjni su fotografi, cvjećari, slastičari i drugi koji nastaju usporedo s rastom standarda. Njegovi ulovi primaju također nešto od otajstvenog sakramenta Božje ljubavi. Sve nam je to dobro poznato; čak nam je nezgodno radi svega toga, jer smo svjesni da ispod tog balasta moramo osloboditi glavne vrednote, koje euharistija može unijeti u život obitelji, a time i u dijete. U tom prvopričesničkom razdoblju, naime, započinje se oblikovati pravi odnos prema Kristu, prisutnom pod prilikama kruha i vina koji ima davati ton sljedećim godinama kršćaninovog života.

e) Redoviti život iz euharistije. U narodu je još u živom sjećanju doba, posebno među starijima, kad je među vjernim narodom bilo moguće osjetiti potrebu za redovitim svagdanjim primanjem svete pričesti. U nekim župama se to razvijalo u pravo sveto takmičenje. Budući da se kasnije počelo smatrati da se u takvoj praksi kriju zamci zabluda i pretjeranosti, sav odnos prema euharistiji pomaknuo se na niži stupanj.

Uz pričest poticali smo i progonili strah zbog nedostojnosti pred njom različitim tvrdnjama te tako nehotice postigli to da se praksa ispovijedi smanjila, a pričest nerazmjerno povećavala. Ponovno su se pojavila razmišljanja, što s onim pričestima koje se iz nedjelje u nedjelju ponavljaju, dok se ispovjedaonici malo tko još približava, osim u božićno i uskršno vrijeme.

Udomaćenost s Božjom dobrotom u euharistiji, treba iznova jednakovrijedno povezati s poštovanjem, divljenjem, a prije svega, sa zahvalnošću. Čovjek je u tome krhak, zato mu se često sve poruši i pomiješa u prividnost suprotnog držanja.

Redoviti vjeronauk poslije prve pričesti preuzima odgojnu ulogu, koja ima oblikovati stalni, vjeran i poštovateljski odnos prema euharistiji. Svake godine među redovitim katehezama ima nešto euharistijskih naglasaka, ali ono u čemu najviše griješimo i što je najpotrebnije u cijeloj dječjoj dobi je oduševljenje katehete, roditelja i svih, koji bi mogli rješavati sporne probleme koje dijete osjeća u vezi s euharistijom. Misa je npr. preduga, zimi je hladno, ne zna što da radi, prelazi preko mame i igračaka, riječi su mu nerazumljive, itd. Te probleme ne može riješiti drugi, osim onoga koji je sam oduševljen i zagrijan za euharistijski život. Tako će znati dijete povesti preko teškoća i pomoći mu da će prebroditi ono što ga od mise odbija.

Potrebno je učiniti ili pronaći navike koje će osigurati vjernost euharistijskim susretima. Ako ga navikavamo na češće primanje pričesti, dijete će polako steći čvrste navike, koje će ga dovesti do slobodnih odluka za poštovanje i vjernost euharistiji. U župama obdarenim tradicijom, još se događa da se djeca okupe na ispovijed prilikom prvih petaka i subota i pristupaju pričesti.

Svećenik mora nastojati da to tradicionalno uvijek iznova utvrđuje redovitom i produbljenom katehezom i da ne prepušta stvari vjerskim automatizmima.

U ostalim župama su ta redovita euharistijska praksa i odgoj uređeni, s obzirom na školsko vrijeme, u početku školske, odnosno vjeronaučne godine, u adventu, pred Božić, u korizmenom dobu kao priprema na Uskrs i na kraju školske godine. Postotak djece koji se odazi

va tim ispovijednim i pričesnim terminima je skroman. Posjet pričesti se nekako odvija stupnjevito: prilikom priprave na krizmu, prilikom župnog blagdana i prilikom kakvog hodočašća.

Svi pokušaji čine se slabunjavi, jer uistinu, iz toga nema euharistijske pobožnosti. Stvar se ne pomiče naprijed. Nešto bitno nedostaje kod toga, to je utjecaj i odgoj u obitelji. Ako obitelj ne postoji kao vjerska zajednica, ne može odgajati za euharistiju. I razni listovi, sličice, pečati, koje upotrebljavamo u svibnju ili listopadu, odnosno adventu, nemaju jačeg utjecaja na daljnji rast euharistijskog života.

Nedavno mi je pripovijedao znanac, kako kod njegovih misa djeca naprosto nahrupe u red za pričest, iako moraju prekinuti razne igrice ili zaposlenja.

III. BEZIZLAZNOSTI EUHARISTIJSKOG ODGOJA I KATEHEZE

1. Razdaljina između navještaja euharistijskog otajstva i pokušaja uvođenja u euharistijski život. Euharistijska žrtva zahtijeva poruku u govoru, koju će razumjeti, kako svećenik, tako i vjernik. Jasno je, da misterij pripada religioznom području. „Euharistijskog otajstva neće razriješiti nijedan jezik, bio učen ili neuk, ali tom otajstvu moći ćemo se približiti ljudskim mjerilima, ukoliko ćemo obrazložiti sve, što je u liturgiji svete mise moguće obrazložiti. Božji narod ne smije od događanja kod svete mise dijeliti zid, koji postavlja nerazumljiv jezik” („Vjera je sloboda”, König, Celje MD 85).

Ovdje se postavlja pitanje vrednota, koje je moguće doživjeti u iskustvu zajednice te iz takvih se iskustava rađa novi jezik i novo shvaćanje euharistijskog jezika.

2. Pomanjkanje elementa oduševljenja i uvjerljivosti, prije svega kod starijih. Kad oni odnos prema euharistiji uzimaju hladno i udaljeno, tad je razumljivo da dijete ne može otkriti simpatične strane tog otajstva.

Problemi i teškoće, na koje je naišlo u dječjoj dobi, s godinama će postati nepremostive. Ako mu pravodobno pomognemo prebroditi te teškoće sa snalažljivošću, sve euharistijske vrednote mogu kasnije zaživjeti u djetetovu životu.

3. Razdaljina između intelektualističkog

mentaliteta i konkretnih zahtjeva za dobrotom, razumijevanjem, raspoloživošću, darivanju koje euharistija uvijek iznova vrednuje u kršćanskoj praksi. Taj intelektualistički mentalitet prozeo je sav naš kršćanski nauk kao neka plijesan. Sva životna snaga euharistije je pod tim utjecajem osakaćena.

4. Izvanjskost našeg štovanja euharistije. Vanjskih znakova ima puno i naglašavamo ih preko mjere, a da istodobno ne tražimo duhovno utemeljenje i držanje.

5. Površnost većine naših vjernika koja proizlazi iz nepoučenosti. Najgore je to, da površnost toleriramo i obrazlažemo ju kao nesposobnost za duhovno držanje.

6. Sociologizmi koji se ugravaju u pastoralnu praksu i katehezu i u naš općeniti kršćanski navještaj čisto humanitarne pretežnosti te time otkrivaju osjećaj za otajstveno.

7. Naši katekizmi su snažno prosvijetljeni i kruti, bez topline. Odgoj za euharistiju je razbijen i razbacan po svim udžbenicima bez cjelovitog koncepta, kao što ga je osnovao belgijski svećenik Edvard Poppe. On je u udžbeniku, kojeg smo i mi imali kod nas („Odgajajmo euharistijski!”), zasnovao kateheze na činima kao što su poklekivanje, poklon, šutnja, sklopljene ruke, pažljiv pogled i slično.

Nabrojene i druge bezizlaznosti, koje mi katehete i pastoralni radnici nosimo u sebi, sate nas i unose sitost u svaki naš pokušaj. To je stanje, koje nas ne smije osiromašiti, nego samo potaknuti!

ZAKLJUČAK

Katehezi o euharistiji, nedostaje danas konkretnih iskustava iz vjerskog života slovenskog naroda. Takva iskustva bi katehezu poduprla i dala joj uvjerljivu snagu. Ta iskustva vjere u euharistiju su: procesije, ure klanjanja Presvetom, posjeti u crkvi, stavovi roditelja i odgojitelja, posjeti i pričest bolesnicima u kući i mnogi drugi stavovi.

Kateheza koja se usredotočuje na pripravu za svetu pričest, ne može izazvati garancije za nastavak života po euharistiji. Za djecu je ži-

votni susret kod prve pričesti, poput eksplozije svijetlećih raketa koja za sobom ostavlja tamu i tišinu.

Pomanjkanje istinskog oduševljenja kod kateheta, kao i topline i stvarne uvjerljivosti izmiče nekoj intelektualnoj suzdržljivosti koja želi davati samo dokaze, a ne uzeti za ruku i privesti sakramentu ljubavi. To je bio smisao nekadašnjeg uvođenja u sakrament euharistije.

Slijepa ulica u koju smo zašli kod odgoja u

euharistijsko otajstvo ima slijedeće elemente: 1) intelektualistički odnos prema tom otajstvu, koji se tuče s konkretnim zahtjevima za dobrotom, ljubavlju, pažnjom; 2) izvanjskost štovanja Presvetog; 3) sociologizmi, koji u katehezu o euharistiji unose više humanitarne komponente; 4) neodgovarajući jezik koji upotrebljava riječi i izraze koji su izbačeni iz svakodnevnog života; 5) pomanjkanje oduševljenja kod kateheta i roditelja.